

Warszawa, dnia 10 stycznia 2019 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się
w dniu 17 grudnia 2018 r.

W dniu 17 grudnia 2018 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. (z późniejszymi zmianami).

I. Otwarcie posiedzenia

Posiedzenie otworzył Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: ETPCz lub Trybunał), który przewodniczył spotkaniu (dalej: Przewodniczący, Pełnomocnik). Na wstępie podkreślił szczególny charakter posiedzenia ze względu na obecność przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i korporacji prawniczych.

Przewodniczący przedstawił dane statystyczne za 2018 r. (wg stanu na dzień 15 grudnia 2018r.). W ciągu 2018 r. ETPCz zakomunikował Polsce 117 skarg celem zajęcia stanowiska, wydał 21 wyroków w sprawach polskich oraz 89 decyzji, w tym 24 decyzje zatwierdzające ugody, 12 decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne oraz 31 decyzji o niedopuszczalności skarg. Z kolei w zakresie wykonywania orzeczeń Trybunału, w 2018 r. zostało uznanych za wykonane 69 spraw (48 wyroków i 21 decyzji zatwierdzających ugody). W związku z powyższym, na koniec roku (wg stanu na dzień 15 grudnia 2018 r.) w procesie egzekucji pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy (dalej: KM RE) pozostawało 95 polskich spraw (67 wyroków i 28 decyzji zatwierdzających ugody).

Następnie Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przedstawiła informację odnośnie do ostatniego posiedzenia KM RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPCz (tzw. posiedzenie KM-DH), które odbyło się w dniach 4-6 grudnia 2018 r. W agendzie tego posiedzenia były dwie grupy polskich spraw: grupa spraw dotyczących przewlekłości postępowań karnych i cywilnych (*Bąk p. Polsce, Majewski p. Polsce*, oraz *Rutkowski i inni p. Polsce*) oraz grupa spraw dotyczących przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych (*Beller p. Polsce*). Sprawy te nie zostały poddane debacie na posiedzeniu, przyjęte zostały natomiast decyzje zawierające ocenę KM RE stanu wykonywania wyroków w tych grupach spraw, dostępne publicznie na stronie internetowej Komitetu. Dodatkowo, oprócz decyzji w grupie *Beller*, przyjęta została rezolucja uznająca za wykonane część spraw z tej grupy (35 z 53 spraw). Zamknięte zostały wyłącznie sprawy, w których środki indywidualne zostały wykonane, a postępowania krajowe, będące przedmiotem skargi do Trybunału, zakończone. Poinformowała również o polskich sprawach włączonych do agendy posiedzeń KM-DH w 2019 r. Na najbliższym posiedzeniu, które odbędzie się w marcu 2019 r. w Strasburgu, na agendzie znajduje się sprawa *P. i S. p. Polsce*, w związku z czym kwestia wykonania wyroku w tej sprawie włączona została ponownie do agendy Zespołu. Natomiast w agendzie

posiedzenia KM-DH w czerwcu 2019 r. znajduje się grupa *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*, a w grudniu 2019 r. – sprawa *Grabowski p. Polsce*. Przedstawiony wyżej kalendarz omawiania polskich spraw przez KM RE w 2019 r. nie wyklucza dodania nowych spraw w drodze decyzji Komitetu lub na podstawie wniosku zainteresowanego państwa.

II. Wymiana poglądów z uczestnikami posiedzenia na temat działań podejmowanych na rzecz wykonywania wyroków w 2018 r. i możliwych do podjęcia w 2019 r.

Pełnomocnik zachęcił do uczestników do dyskusji, zadawania pytań i zgłaszania postulatów, korzystając z okazji wspólnego spotkania przedstawicieli administracji rządowej, odpowiedzialnej za wykonywanie wyroków, z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego.

Przedstawicielka Krajowej Rady Radców Prawnych, zwróciła uwagę na powolne tempo wykonywania wyroków i utrzymujące się problemy systemowe, wśród których wymieniła m.in. warunki w więzieniach, procedury nadawania statusu więźnia niebezpiecznego, zbyt częste kontrole osobiste tych więźniów. Wskazała, że Ministerstwo Sprawiedliwości (dalej: MS) nie wyciąga wniosków z orzecznictwa Trybunału w tych sprawach.

Przedstawicielka Naczelnej Rady Adwokackiej (dalej: NRA), odniosła się do sprawy *P. i S. p. Polsce* i, nawiązując do komunikacji NRA złożonej w przedmiotowej sprawie, wskazała na problemy z dostępem do informacji dla osób uprawnionych do zabiegu legalnej aborcji w przypadku gdy lekarz skorzysta z tzw. klauzuli sumienia. Z informacji przedłożonych przez rząd do KM RE wynika, że skutecznym środkiem dla takich osób jest instytucja sprzeciwu do komisji lekarskiej, ale według NRA nie funkcjonuje ona prawidłowo i nie jest skuteczna. W związku z tym powstaje pytanie, jakie działania są przewidziane przez rząd w celu wykonania wyroku *P. i S. p. Polsce*. Kolejną kwestią podniesioną przez NRA była przewlekłość postępowań i związany z tym problem jakości i terminowości sporządzania opinii przez biegłych sądowych. Ponadto NRA zapytała czy MS bada również postępowania, w których skarga na przewlekłość nie została złożona, oraz czy w przypadku złożenia takiej skargi, bada jej wpływ na zaskarżone postępowanie.

Przedstawiciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej: HFPC), zwrócił uwagę na pozytywny fakt wykonania wyroku w sprawie *Kędzior p. Polsce* i wejście w życie przepisów znowelizowanej ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, która uwzględnia standard Trybunału. Zauważył jednak, że pojawiają się problemy związane ze środkami indywidualnymi – środkami wypłacanymi skarżącym jako zadośćuczynienie. Przytoczył przykład sprawy, w której skarżącemu, który otrzymał słuszne zadośćuczynienie zasądzone przez Trybunał, znacząco podwyższono opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej z uwagi na zwiększenie dochodów (ostatecznie skarżący ten został zwolniony z tej podwyższonej opłaty). HFPC zapytała również, jakie działania są podejmowane, aby środki zasądzone skarżącym były wypłacane im, a nie ich opiekunom, którzy przyczynili się do stwierdzonego przez Trybunał naruszenia. Ponadto, w zakresie wykonywania wyroku *Grabowski p. Polsce* zwrócił uwagę, że sprawa senackiego projektu zmiany ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która wykonałaby to orzeczenie, utknęła w Sejmie i należy te prace przyspieszyć. W ocenie HFPC również nowelizacja ustawy o skardze na przewlekłość postępowania (sprawa *Rutkowski i inni p. Polsce*) jest niewystarczająca i należałoby znieść górny limit kwoty, która może być przyznana w przypadku stwierdzenia przez sąd przewlekłości. Przedstawiciel HFPC przypomniał także, że nadal nie jest wykonany wyrok Trybunału w sprawie *Beller p. Polsce*, a sprawa na etapie krajowym pozostaje w toku, złożono też już drugą skargę do Trybunału w tej sprawie. Odnosnie do sprawy *P. i S. p. Polsce*, *R.R. p. Polsce* i *Tysiąg p. Polsce* podzielił uwagi przedstawione przez NRA.

Odpowiadając na pytania i kwestie podniesione w dyskusji przez uczestników posiedzenia, Przewodniczący Zespołu, odnosząc się do wypowiedzi przedstawiciela HFPC, zauważył, że Trybunał w swoich decyzjach nie wskazuje w jaki sposób wypłacać środki zasądzone w ramach zadośćuczynienia.

Przedstawiciel MS, odnosząc się do kwestii biegłych sądowych, podniesionej przez NRA, wskazał, że MS nie analizuje tak dogłębnie wszystkich spraw pod tym kątem, a dodatkowo

utrudnieniem jest brak możliwości nadzorowania przez sądy terminowości sporządzania opinii przez biegłych. W przedmiocie wykonania grupy spraw dotyczącej przewlekłości postępowań sądowych, poinformował, iż postępowania krajowe w ok. 80% spraw objętych wyrokiem pilotażowym w sprawie *Rutkowski i inni p. Polsce* zostały zakończone. MS na bieżąco monitoruje sytuację spraw pozostających w toku. Dodatkowo, MS przeprowadza kwartalny monitoring spraw, w których złożone zostały skargi na przewlekłość. Odnośnie do kwestii nadawania statusu więźniów niebezpiecznych nie są obecnie prowadzone żadne prace legislacyjne.

W kontekście pytania przedstawicielki KRRP dotyczącego zmian w procedurze przed komisją penitencjarną i skarg na powtarzające się kontrole osobiste, przedstawicielka Centralnego Zarządu Służby Więziennej wskazała, że wykonując wyroki w sprawach *Horych p. Polsce* i *Piechowicz p. Polsce* podjęto szereg działań przeciwdziałających powtarzaniu się ww. problemów i błędnemu stosowaniu tej instytucji. CZSW monitoruje wszelkie skargi w tym zakresie. Dyrektor Generalny Służby Więziennej zobowiązał też dyrektorów okręgowych, aby monitorowali dobre praktyki. Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPCz dodała, że jeśli chodzi o wykonywanie orzeczeń Trybunału w zakresie warunków więziennych, przewlekłego stosowania aresztu tymczasowego, czy więźniów niebezpiecznych, to takich spraw w procesie egzekucji jest zaledwie kilka i dotyczą one starych stanów faktycznych, a tylko jedna sprawa dotycząca przewlekłości tymczasowego aresztu odnosi się częściowo do okresu po zamknięciu grupy *Trzaska*. KM RE uznał za wykonane i zamknął nadzór nad grupami spraw reprezentującymi określone problemy systemowe, uznając je za rozwiązane, co jednak nie oznacza, że pojedyncze sprawy nie mogą się pojawić. Takie pojedyncze sprawy nie sygnalizują jednak istnienia problemu systemowego. Dodatkowo Zastępca Pełnomocnika ds. postępowań przed ETPCz, wskazała, że jeśli chodzi o sprawy zawisłe w procedurze skargowej przed Trybunałem (czyli przed wydaniem orzeczenia) obejmujące ww. problemy, to zauważalna jest tendencja spadkowa, a komunikowane obecnie przez Trybunał sprawy dotyczą przede wszystkim starych stanów faktycznych i prawnych. Wskazała również na niedawną decyzję Trybunału w sprawie *Pawłkiewicz p. Polsce* (skarga nr 59460/12, decyzja z dnia 6 listopada 2018 r., niekomunikowana rządowi), którą Trybunał uznał za niedopuszczalną z uwagi na oczywistą bezzasadność.

Odnośnie do wykonania wyroku Trybunału w sprawie *P. i S. p. Polsce*, przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia (dalej: MZ) podkreślił, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z października 2015 r. w sprawie tzw. klauzuli sumienia ustalono, że obowiązek poinformowania pacjentek o miejscu, w którym można uzyskać świadczenie w postaci legalnej aborcji nadal istnieje, ale ciąży on na dyrekcji danej placówki. Narodowy Fundusz Zdrowia (dalej: NFZ) nie posiada danych, ile jest takich przypadków, ponieważ nie są one zgłaszane do tej instytucji. Dlatego też zaapelował o zgłaszanie takich sytuacji do NFZ i MZ, co dawałoby możliwość zlecenia kontroli w danej placówce. W kwestii instytucji sprzeciwu od opinii lekarza, przedstawiciel MZ poinformował, że w MZ w 2016 r. prowadzona była analiza tej instytucji, której skutkiem był projekt jej uproszczenia. Podkreślił także, że instytucja sprzeciwu jest instytucją generalną i dotyczy wszystkich pacjentów, a nie tylko kobiet. MZ nie ma danych, które wskazywałyby na nieskuteczność środka w postaci sprzeciwu od opinii czy orzeczenia lekarza. Przedstawiciel MZ zaprezentował także dane statystyczne dotyczące wykonywania zabiegów legalnej aborcji na przestrzeni ostatnich lat: w 2015 r. przeprowadzono 1040 takich zabiegów, w 2016 r. – 1098, natomiast w 2017 r. – 1057. Dane te wskazują na fakt realizacji prawa do świadczenia w postaci zabiegu przerwania ciąży.

Następnie przedstawicielka Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, odnosząc się do wyroków ETPCz w sprawach *P. i S. p. Polsce*, *R.R. p. Polsce* i *Tysińc p. Polsce*, wskazała na problem niewykonania do tej pory tych wyroków przez rząd. Podkreśliła, że być może liczba tylko trzech spraw dotyczących aborcji rozpatrzonych przez Trybunał wiąże się z ogromną stygmatyzacją kobiet w tym zakresie, a liczba ok. tysiąca aborcji rocznie na ok. 9 mln kobiet w okresie rozrodczym potwierdza istnienie problemu. Na stygmatyzację i traumę kobiet składa się wiele czynników, takich jak przedłużanie procesu diagnostycznego w celu doporowadzenia do upływu terminu, w którym możliwe jest przeprowadzenie zabiegu przerwania ciąży, czy istnienie obszarów, na których tych zabiegów nie wykonuje się (Federacja przytoczyła przykład województwa podkarpackiego). Przedstawicielka Federacji podkreśliła, że dla wykonania wyroku samo stworzenie procedury nie

wystarcza, musi ona zostać też skutecznie wdrożona. Przedstawiła również kilka propozycji rozwiązań w tym przedmiocie, takich jak możliwość nałożenia dodatkowych zadań na konsultantów wojewódzkich ds. ginekologii w zakresie wdrażania przepisów ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta; stworzenie nowego środka lub skonstruowanie istniejącego w taki sposób, aby rozróżniał pacjentów wymagających jak najszybszego otrzymania świadczenia i tych, którzy mogą poczekać na zakończenie całej procedury sprzeciwu; zajęcie się kwestią umożliwienia młodzieży powyżej 15 roku życia samodzielnego dostępu do świadczeń medycznych.

W odpowiedzi na zapytanie Pełnomocnika, czy Federacja udziela pomocy zgłaszającym się do niej kobietom, np. w przygotowaniu skargi do Trybunału albo informowania o możliwości sprzeciwu przedstawicielka Federacji poinformowała, że taka pomoc jest udzielana, ale kobiety nie podtrzymują swoich skarg z uwagi na istniejące procedury. W tym kontekście przedstawiciel MZ zauważył, że MZ nie może podjąć działań, jeśli nie ma oficjalnych informacji na temat danego problemu.

Przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w odniesieniu do zaprezentowanych przez Pełnomocnika danych statystycznych zwrócił uwagę, że w jego ocenie nie wyglądają one tak optymistycznie, jeśli spojrzeć na dodatkowe dane publikowane przez ETPCz. Można wręcz mówić o pewnym zastoju w pracy Trybunału. Przedstawiciel RPO poprosił także o wyjaśnienie podanej przez Pełnomocnika liczby 31 decyzji o niedopuszczalności i 21 wyroków wydanych w 2018 r. w sprawach polskich, bowiem z danych Trybunału wynika, że spraw zawisłych do rozpoznania jest ponad 600. W tym miejscu Pełnomocnik wyjaśnił, że dane dotyczące wydanych decyzji i wyroków dotyczą spraw, które zostały przesłane rządowi celem zajęcia stanowiska i tych decyzji o niedopuszczalności, które zostały notyfikowane i opublikowane w bazie orzeczeń Trybunału. Nie uwzględniają spraw rozpatrywanych w Trybunale w składzie jednego sędziego i decyzji o niedopuszczalności wydanych w takim składzie, ponieważ te sprawy i decyzje nie są rządowi notyfikowane i danymi na ich temat dysponuje jedynie Trybunał.

Odnosnie do sprawy *P. i S. p. Polsce* przedstawiciel RPO wskazał, że RPO przekazywał MZ swoje uwagi związane z nieefektywnością przepisów ustawy o prawach pacjenta i zachęcał do podjęcia odpowiednich działań w tym zakresie. Podkreślił, że niewykonanie wyroków Trybunału w omawianych trzech sprawach (oprócz *P. i S.*, także *R.R.* oraz *Tysięc*) sprawia, że potencjalne skarżące nie widzą skuteczności tej drogi. Wskazał, że sam KM RE zauważył rozdzwiek między teoretyczną a faktyczną możliwością terminacji ciąży. Zadał również pytanie o kroki, jakie rząd zamierza podjąć w celu wykonania wyroku.

Nawiązując do obchodzonej w bieżącym roku 25 rocznicy ETPCz w PL, przedstawiciel RPO poinformował o zorganizowanym przez RPO w tygodniu poprzedzającym posiedzenie Zespołu II Kongresie Praw Obywatelskich, na którym odbyły się m.in. warsztaty z pisania skarg do Trybunału, zauważając jednocześnie brak oficjalnej delegacji przedstawicieli administracji rządowej na tym wydarzeniu.

Przedstawiciel RPO poruszył także kwestię tłumaczeń wyroków ETPCz, przypominając o zawartym pomiędzy RPO, NRA i KRRP porozumieniu w zakresie tłumaczenia wyroków Trybunału wydanych przeciwko innym państwom. Zwrócił także uwagę na szybkość rządu Rumunii w tłumaczeniu orzeczeń ETPCz, podając przykład wyroku z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie *M.A. i inni p. Litwie*, który już został przetłumaczony na język rumuński.

Na koniec wskazał, że celem Zespołu powinna być także dyskusja o sprawach, w których nadzór nad wykonaniem został już zamknięty przez KM RE, aby przeanalizować, czy rzeczywiście wszystkie możliwe środki zostały podjęte, w szczególności jeśli chodzi o sprawy użycia przemocy przez policję oraz skuteczne śledztwo w tym przedmiocie, prawo do obrony na wczesnym etapie postępowania czy spraw karnych o zniesławienie dot. dziennikarzy.

W odpowiedzi na powyższe uwagi, Przewodniczący zauważył, że nie należy zniechęcać osób do kierowania skarg do Trybunału z tego powodu, że podobne wyroki pozostają w procesie wykonywania, ponieważ środki indywidualne, dotyczące osoby skarżącego, są zawsze sprawnie wykonywane, a kwestią bardziej czasochłonną jest wykonanie środków generalnych (zmiana prawa i/lub praktyki).

Odnosnie do tłumaczeń wyroków, Zastępca Pełnomocnika ds. postępowań przed ETPCz wskazała, że terminy tłumaczeń wyroków w sprawach polskich są uregulowane zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. o powołaniu Zespołu ds. ETPCz (2 miesiące). Wskazała też, że bardzo często inne państwa tłumaczą tylko streszczenia wyroków (*vide* przytoczony powyżej przykład Rumunii – przetłumaczone zostało dotychczas tylko streszczenie wyroku), stąd też wynika ich szybkość reakcji. Tłumaczenie wyroku oraz jego korekta są bardziej czasochłonne.

Przedstawiciel Instytutu na rzecz Państwa i Prawa zwrócił uwagę na liczne sprawy dotyczące cudzoziemców. W kontekście wyroku w sprawie *Bistieva i inni p. Polsce* podał, że wielomiesięczne detencje cudzoziemców w zamkniętych ośrodkach wraz z małoletnimi dziećmi nadal mają miejsce. Podkreślił, że w takich przypadkach dobro dziecka nadal bardzo często nie jest brane pod uwagę. Podniósł również kwestię tzw. „spraw terespolskich”, z których kilka jest zawisłych przed Trybunałem, powołał się również na wyrok Trybunału z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie *M.A. i inni p. Litwie*, która dotyczy tych samych skarżących, którzy złożyli skargi również przeciwko Polsce. Mimo tych skarg praktyka władz polskich pozostaje niezmienną. Podkreślił, że konieczne jest szkolenie sędziów sądów rejonowych w zakresie standardów Trybunału, wynikających z wyroku *Bistieva i inni p. Polsce*, a także zmiana praktyki Straży Granicznej, która, mimo przegrywania jednostkowych spraw przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym, nadal nie zmienia swojej praktyki.

Przedstawicielka Instytutu na rzecz Kultury Prawnej „Ordo Iuris”, zapytała czy obecnie są prowadzone analizy dotyczące nowelizacji instytucji sprzeciwu. Przedstawiciel MZ poinformował, że obecnie takie analizy nie są prowadzone, bowiem brak jest danych je uzasadniających. Prace legislacyjne w tym zakresie obecnie również są wstrzymane. W odpowiedzi na pytanie dotyczące tzw. klauzuli sumienia, przedstawiciel MZ poinformował, że istnieją trudności w zakresie zbierania informacji dotyczących liczby przypadków powołania się na klauzulę, bowiem nie wszystkie podmioty udzielają informacji w tym przedmiocie, ale odpowiedzi tych, które takich informacji udzieliły, nie wskazują na częste stosowanie klauzuli. MZ zaapelowało do przedstawicieli organizacji pozarządowych o przekazanie stosownej informacji jeśli posiadają one odmienne dane. Ze swojej strony MZ zgromadziło stosowne dane w tym zakresie jedynie za 2013 r. Na koniec przedstawiciel MZ przypomniał, że w sytuacji odmowy wykonania świadczenia należy to zgłosić do NFZ, ponieważ stanowi to niezrealizowanie kontraktu z NFZ i może skutkować odebraniem, w wyniku przeprowadzonej kontroli, kontraktu, co stanowi bardzo dolegliwą karę dla placówek medycznych.

Przedstawiciel Krajowej Rady Sądownictwa, zauważył, że duża liczba spraw zawisłych w Trybunałe wynika również ze sposobu zorganizowania pracy Kancelarii Trybunału. Zwrócił uwagę, że były plany zwiększenia liczby sędziów krajowych oddelegowanych do pracy do Kancelarii Trybunału i zapytał, czy miejsca takie zostały obsadzone. W odpowiedzi Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPCz poinformowała, że w ostatnich latach Polska, w ramach porozumienia MS i MSZ, delegowała jedną sędzię do Kancelarii Trybunału i jednego sędziego do Departamentu Wykonywania Wyroków w Sekretariacie RE, ale okres tych oddelegowań już się zakończył. Obecnie rząd nie oddelegowuje żadnego sędziego do Trybunału i Sekretariatu RE. Poinformowała również, że sędziowie mają możliwość odbywania stażu w Kancelarii Trybunału w ramach programu Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN), jednak taka delegacja odbywa się bez pośrednictwa rządu. Przedstawiciel MS dodał, że w ostatnim okresie MS próbowało oddelegować do Kancelarii Trybunału swojego kandydata, jednak ta kandydatura nie została przez Trybunał zaakceptowana.

III. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń Trybunału

1. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku *Grabowski p. Polsce* (skarga nr 57722/12) w kontekście wyeliminowania błędnej praktyki stosowania art. 27 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich – referuje **Ministerstwo Sprawiedliwości**.

Przedstawiciel MS poinformował, że MS cyklicznie przeprowadza kwerendy orzecznicze w zakresie stosowania ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Kwerenda w sądach apelacyjnych za okres 2017 r. - I poł. 2018 r. wykazała, że praktyka orzecznicza jest zgodna ze standardami strasburskimi w tym zakresie. Odnotowane zostały jedynie 3 przypadki, w których standard ten został zastosowany w sposób niewłaściwy (2 przypadki w okręgu apelacji gdańskiej, gdzie nie doszło do pouczenia o przedłużeniu pobytu małoletniego w schronisku dla nieletnich oraz 1 przypadek w Warszawie, gdzie nie doszło do wydania postanowienia o przedłużeniu takiego pobytu). W tych przypadkach MS podjął działania upowszechniające standardy wśród sędziów tych sądów.

Ponadto poinformował, że w MS w dalszym ciągu trwają prace legislacyjne nad zmianą przepisów w zakresie postępowania w sprawach nieletnich. Projekt został opracowany i obecnie oczekuje na wpis do kalendarza prac legislacyjnych Rady Ministrów. Uchwalenie projektu doprowadzi do pełnej zgodności prawa ze standardami wynikającymi z wyroku w sprawie *Grabowski p. Polsce*. Odnosnie do prac legislacyjnych w sprawie projektu senackiego poinformował, że do projektu zostało przygotowane stanowisko rządu (pozytywne) i obecnie jest on procedowany w Sejmie.

2. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08), dotyczących praw reprodukcyjnych - referuje: **Ministerstwo Zdrowia**.

Kwestia wykonania wyroku została omówiona w pierwszej części posiedzenia (patrz punkt poprzedni).

3. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku ws. *Potomska i Potomski p. Polsce* (skarga nr 33949/05), w zakresie przeprowadzenia nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz wykonania środków indywidualnych – referuje: **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego** (dalej: MKiDN).

Przedstawicielka MKiDN poinformowała, że MKiDN pozostaje w tej sprawie w stałym kontakcie z MSWiA, ponieważ to starosta jest właściwym organem do wykupu nieruchomości. Prowadzono negocjacje pomiędzy wojewodą zachodniopomorskim, a starostą sławińskim. Starosta sławiński przystąpił do realizacji wykupu (na dzień 21 grudnia 2018 r. został zamówiony operat szacunkowy). Sprawa wykupu opóźniła się m.in. przez wyroby samorządowe. MKiDN monitoruje ten proces.

IV. Informacja na temat wydarzeń związanych z obchodami 25-lecia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce.

Zastępca Pełnomocnika zaprezentowała uczestnikom Zespołu inicjatywy podjęte w ramach obchodów 25-lecia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce.

W ramach obchodów 6 uczelni zorganizowało konferencje: Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie (międzynarodowa interdyscyplinarna konferencja naukowa pt. „Konstytucyjne prawo własności – naruszenia i środki ochrony”), Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (konferencja zorganizowana przez Studenckie Koło Naukowe Praw Człowieka „Ius Homini” pt. „Prawo do sądu w świetle standardów międzynarodowych”), Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (konferencja „Prawa człowieka w Polsce – perspektywa 25 lat ratyfikacji Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności”).

Zorganizowano 5 konkursów dla studentów lub aplikantów zawodów prawniczych (organizowane przez Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; turniej Moot Court, organizowany przez Naczelną radę Adwokacką; VII Konkurs Krasomówczy dla Aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, organizowany przez KSSIP).

W ramach obchodów podejmowane były działania nie tylko na poziomie krajowym, ale również za granicą, m.in. przez placówki RP w Strasbourgu, Atenach, Bukareszcie, Genewie, Kijowie, Londynie, Madrycie, Nikozji, Odessie i Rzymie.

W ramach obchodów odbywały się także konferencje, wykłady i seminaria w Regionalnych Ośrodkach Debaty Międzynarodowej, często przy współudziale lokalnych uczelni. Takie wydarzenia zorganizowane zostały w RODM w Białymstoku, Gdańsku, Gorzowie Wlkp., Katowicach, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Toruniu, Wrocławiu, a także w Kielcach w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim.

Ponadto przygotowano m.in. rocznicowy logotyp oraz broszurę informacyjną nt. Polski w systemie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zorganizowane zostało rocznicowe Seminarium Warszawskie.

Zorganizowano także szereg konkursów, m.in. konkurs plastyczny i na esej dla uczniów organizowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, czy rzecznika Praw Obywatelskich.

Poinformowano, że w zakresie obchodów 25-lecia Konwencji zostanie przygotowany osobny raport.

Przedstawicielka KRRP poinformowała, że Okręgowa Izba Radców Prawnych w Gdańsku wraz z WPIA Uniwersytetu Gdańskiego zorganizowały w dniu 11 września 2018 r. seminarium naukowe pt. "25-lecie ratyfikacji Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez Polskę", z udziałem byłych Pełnomocników MSZ ds. ETPCz, pana Krzysztofa Drzewickiego oraz pani Justyny Chrzanowskiej. Ponadto, rocznicowa wystawa przygotowana przez MSZ została wystawiona w ośrodku szkolenia aplikantów radcowskich jako ekspozycja stała.

Przedstawicielka MKiDN poinformowała, że w Galerii Kordegarda została otwarta wystawa pt. „Lemkin. Świadek wieku ludobójstwa”.

V. Pozostałe Informacje.

Przedstawicielka Rządowego Centrum Legislacji, wystąpiła do innych członków Zespołu z postulatem dotyczącym procesu legislacyjnego. Postulowała, aby na stronie rządowego procesu legislacyjnego umieszczany był komentarz informujący, że dany projekt legislacyjny wykonuje wyrok ETPCz (tak jak ma to miejsce w przypadku wykonywania wyroku Trybunału Konstytucyjnego). Ponadto zwróciła uwagę, że RCL prowadzi publiczny portal informacji o prawie, który dla wielu osób stanowi cenne źródło informacji dotyczących wykonywania orzeczeń TK, zatem możliwe byłoby pełnienie przez niego analogicznej funkcji również w odniesieniu do orzeczeń ETPCz.

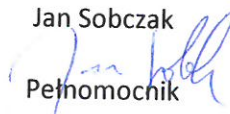
W dalszej kolejności, Zastępca Pełnomocnika, przedstawiła informację na temat prac Komitetu Sterującego Rady Europy ds. praw człowieka (CDDH) w zakresie zaleceń dotyczących współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego oraz krajowymi instytucjami praw człowieka. Wskazała w szczególności na dokumenty wypracowane przez grupę:

- Studium na temat wpływu współczesnego krajowego prawodawstwa, polityk i praktyk na działania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, rzeczników praw obywatelskich oraz krajowych instytucji promowania i ochrony praw człowieka - dokument przyjęty przez CDDH w czerwcu 2017 r.,
- Ochrona i promocja przestrzeni społeczeństwa demokratycznego – Kompilacja środków i praktyk krajowych obecnych w Państwach Członkowskich Rady Europy oraz Dokument przeglądowy - dokument przyjęty przez CDDH w listopadzie 2018 r.,
- Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie potrzeby wzmocnienia ochrony oraz promowania przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego - dokument przyjęty przez CDDH w listopadzie 2018 r.

Przekazana została także informacja o przyjęciu jesienią 2018 r. opinii CDDH na temat projektu Zasad Weneckich oraz o kontynuowaniu prac CDDH nad aktualizacją zalecenia Komitetu Ministrów RE nr (85)13 w sprawie instytucji ombudsmana.

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu.

Jan Sobczak

Pełnomocnik

Załączniki:

1. Lista uczestników posiedzenia w dniu 17 grudnia 2018 r.,
2. Prezentacja na temat stanu wykonywania wyroków w sprawach polskich.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 17 grudnia 2018 r., budynek MSZ, ul. A. Krywultra 2, sala nr 16 (parter) godz. 09.30**

Przewodniczący posiedzenia Zespołu	Jan Sobczak
MSZ DPOPC	Marta Kaczmarska Anita Janusz Agata Rogalska-Piechota Eliza Suchożębska
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Magdalena Marcinkowska, Departament Ochrony Zabytków Łukasz Czwojda, Departament Ochrony Zabytków
Ministerstwo Finansów	Paweł Wilczek, Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Paweł Pachol, Biuro Ministra Tomasz Bieniek, Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Krzysztof Masło, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Paweł Szponar, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Barbara Chmielewska, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej, Patrycja Turska, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej
Ministerstwo Środowiska	Joanna Rojowska-Skalska, Departament Prawny
Ministerstwo Zdrowia	Grzegorz Bogusz, Departament Współpracy Międzynarodowej, Monika Dytrych, Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Ślusarczyk, Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych Maria Derecka, Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Roman Sławeta, Departament Nauki

Rzecznik Praw Obywatelskich	Marcin Mrowicki , Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich Marcin Malecko , Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich,
Rządowe Centrum Legislacji	Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Prawny i Postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym Natalia Cabaj , Departament Prawny i Postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym
Naczelny Sąd Administracyjny	Anna Kalisz , Biuro Orzecznictwa
Prokuratura Krajowa	Magdalena Beroud-Korowajczyk , Biuro Współpracy Międzynarodowej
Prokuratoria Generalna RP	Franciszek Strzyczkowski , Departament Prawa Międzynarodowego i Europejskiego, Marcin Kołduński , Departament Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Aleksandra Wrochna , Departament Prawny Maciej Szmit , Departament Służby Cywilnej Magdalena Dąbrowska , KPRM/Pełnomocnik ds. Równego Traktowania,
Kancelaria Senatu	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
Kancelaria Sejmu	Bartosz Pawłowski , Biuro Analiz Sejmowych
Urząd do Spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Teresa Kujawa , Biuro Spraw Wewnętrznych
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	Łukasz Pierścieniak , Departament Prawny
Kancelaria Prezydenta RP	Olga Kazalska , Biuro Prawa i Ustroju
Naczelna Rada Adwokacka	Justyna Metelska , Komisja Praw Człowieka przy NRA
Krajowa Rada Radców Prawnych	Magdalena Witkowska , Komisja Praw Człowieka KRRP
Instytut Ordo Iuris	Rozalia Kielmans – Ratyńska , Centrum Prawa Międzynarodowego
Instytut na rzecz Państwa Prawa	Tomasz Sieniow
Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Marcin Szwed
Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny	Kamila Ferenc
Krajowa Rada Sądownictwa	Maciej Mitera , członek Prezydium, rzecznik
Rada Legislacyjna przy PRM	Elżbieta Karska

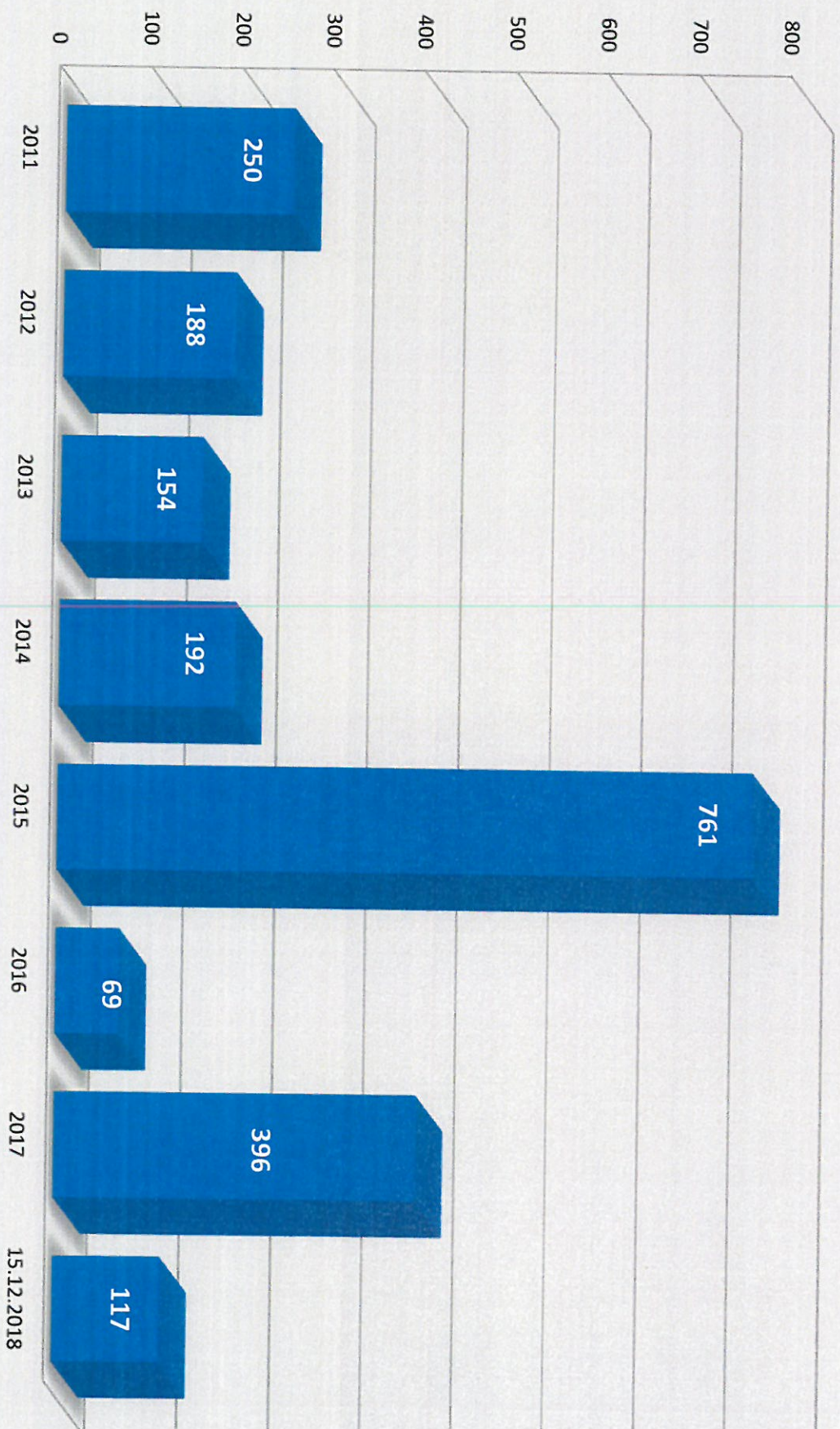
SPRAWY PRZECIWKO POLSCE ROZSTRZYGNIĘTE PRZEZ EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Dane statystyczne za 2018 rok *

* Wszystkie dane wg stanu na 15 grudnia 2018 r.

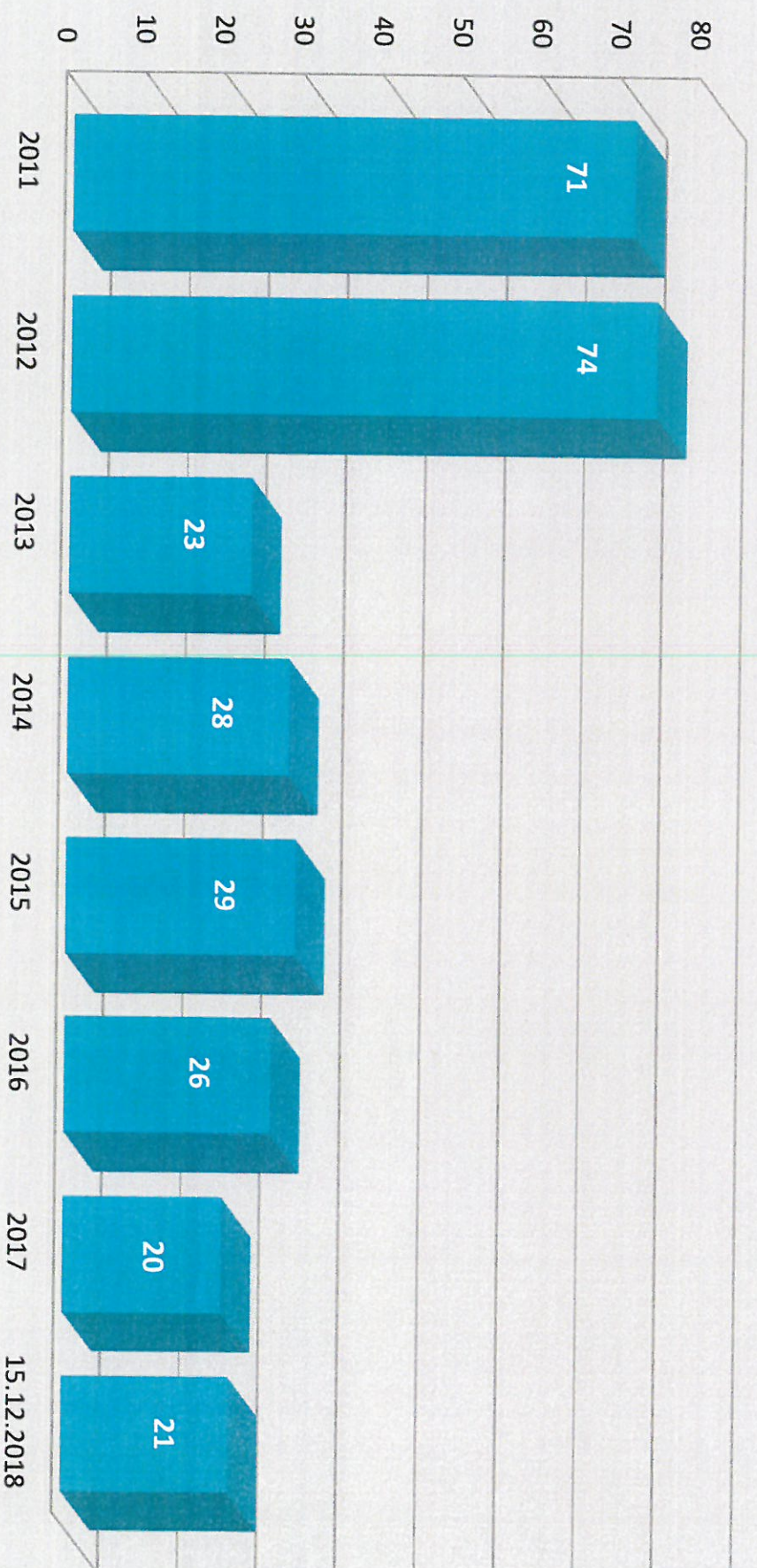

Liczba skarg zakomunikowanych rządowi RP przez ETPCz otrzymanych w danym roku

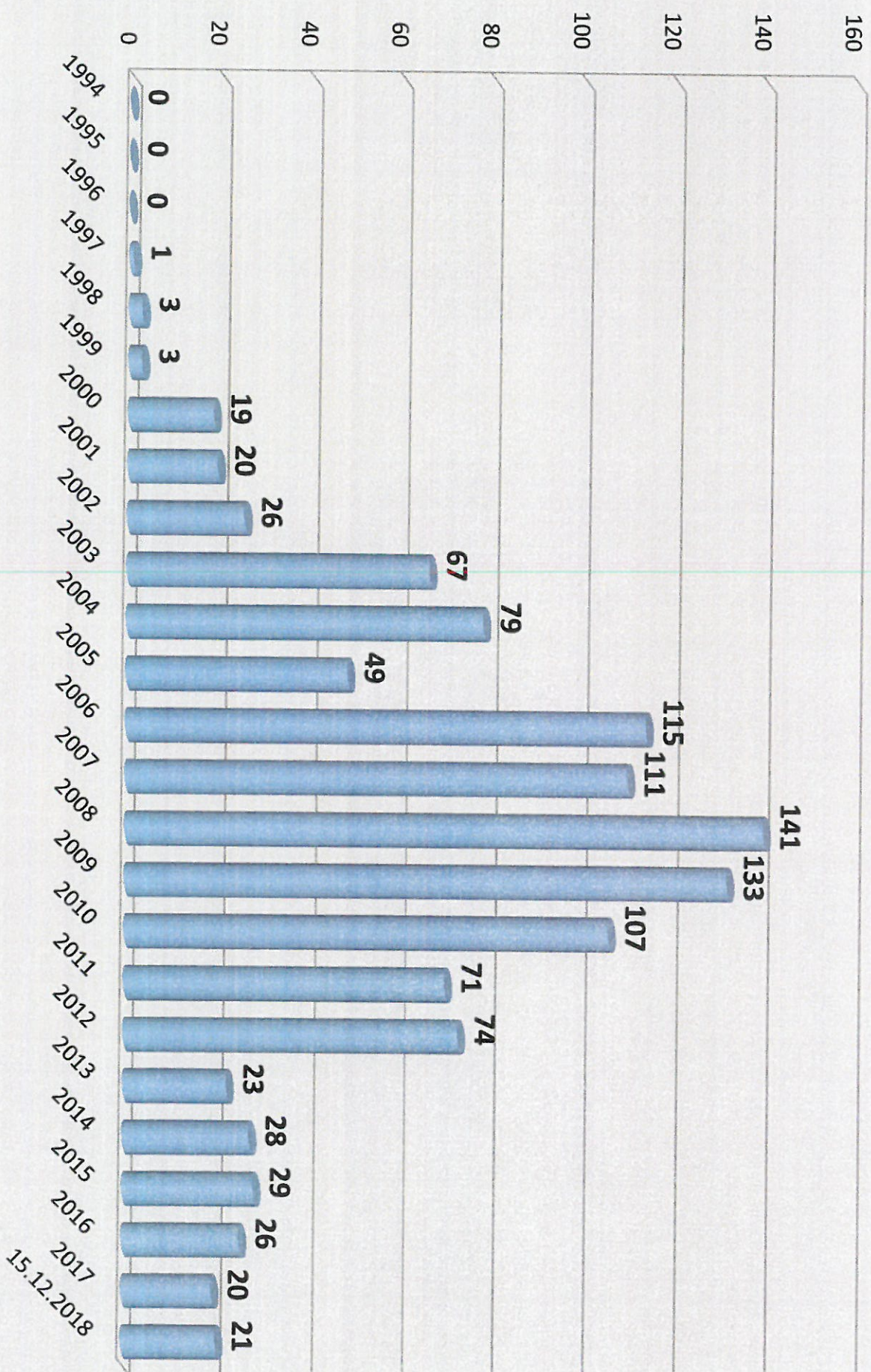

Liczba wyroków wydanych w sprawach polskich

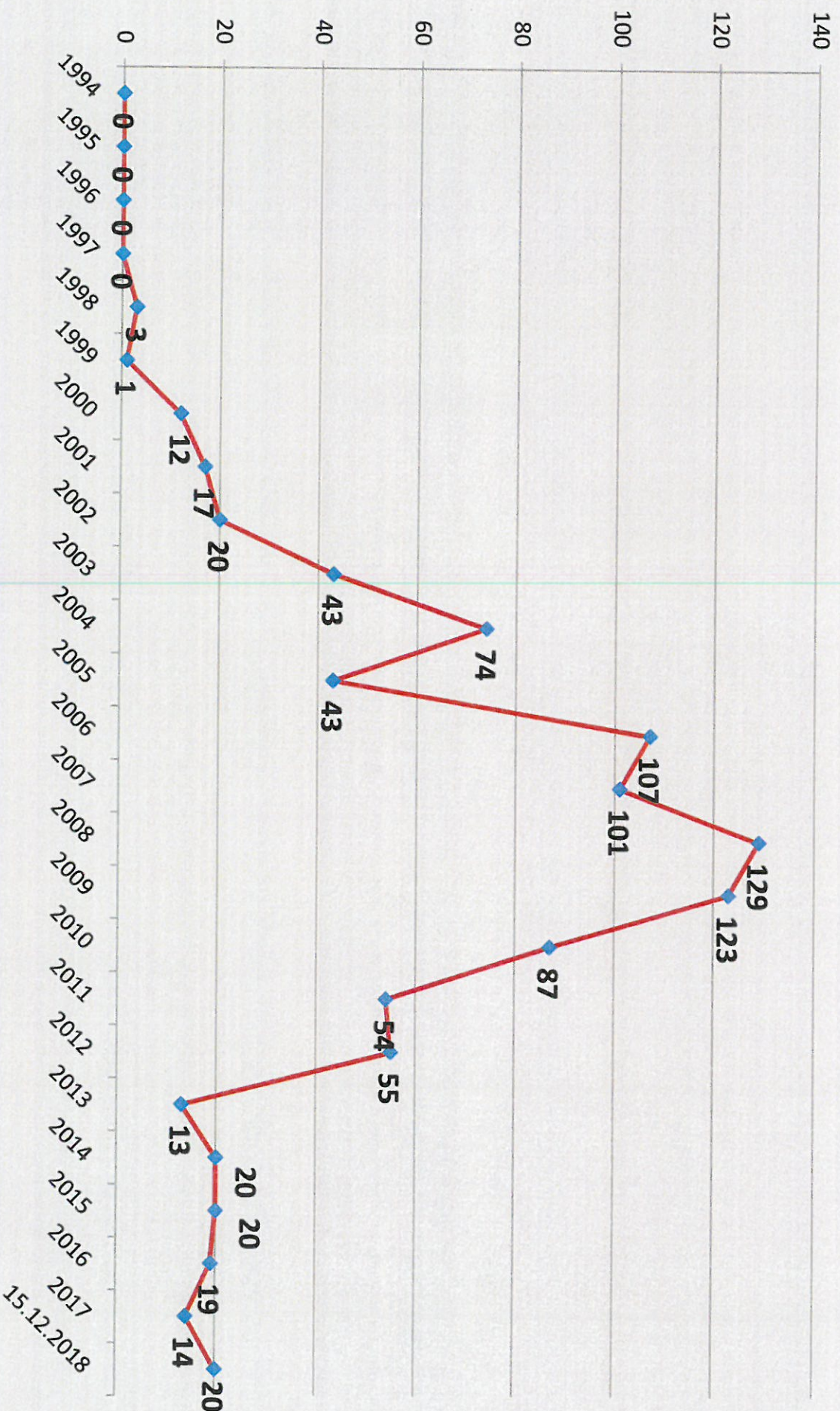

Iliczba wyroków ETPCz wobec Polski w poszczególnych latach

liczba wyroków ETPCz stwierdzających naruszenie wobec Polski

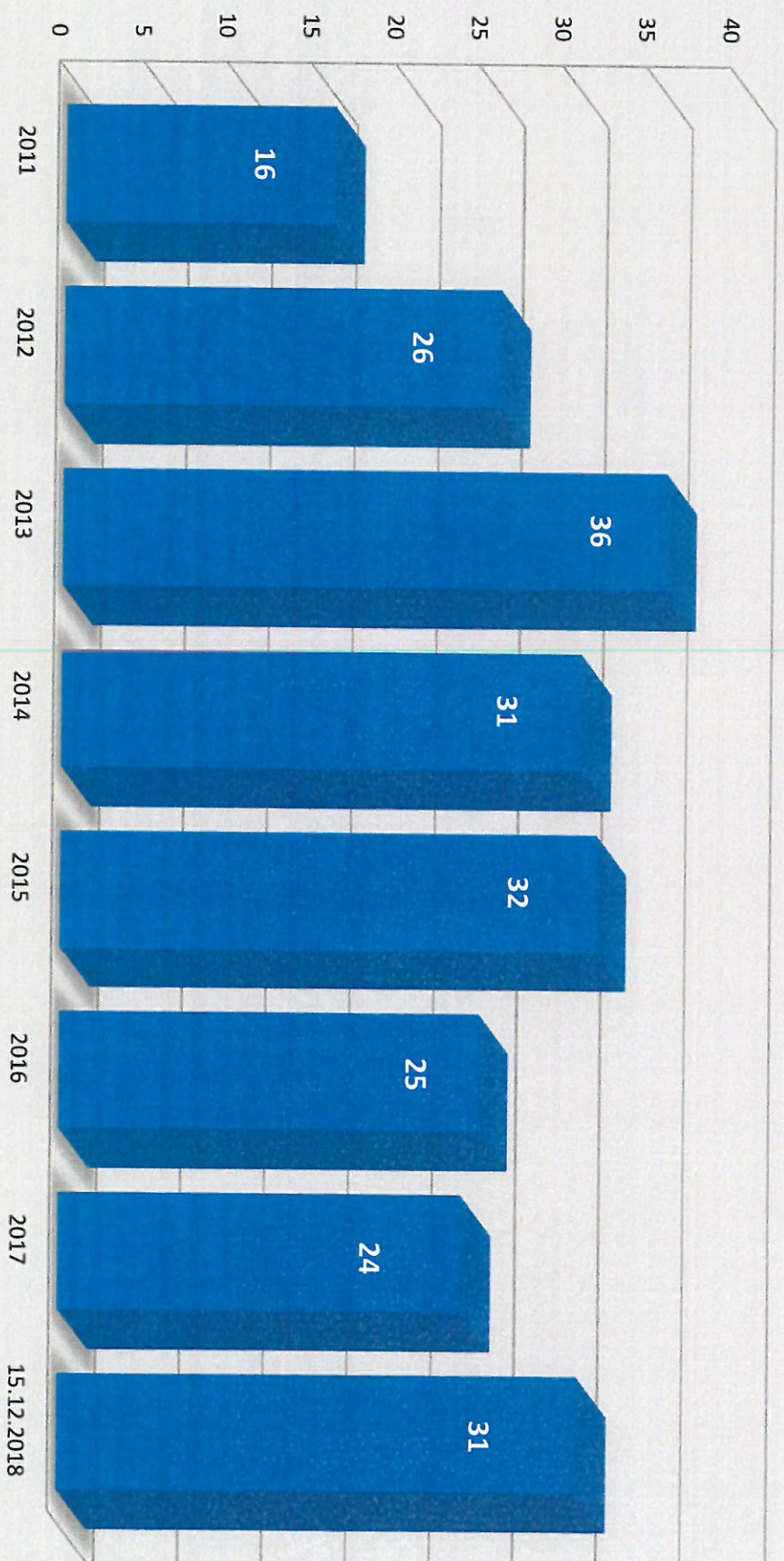

liczba decyzji zatwierdzających umowy i deklaracje jednostronne

Liczba decyzji o niedopuszczalności

WYKONYWANIE ORZECZEŃ EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA PRZEZ POLSKĘ

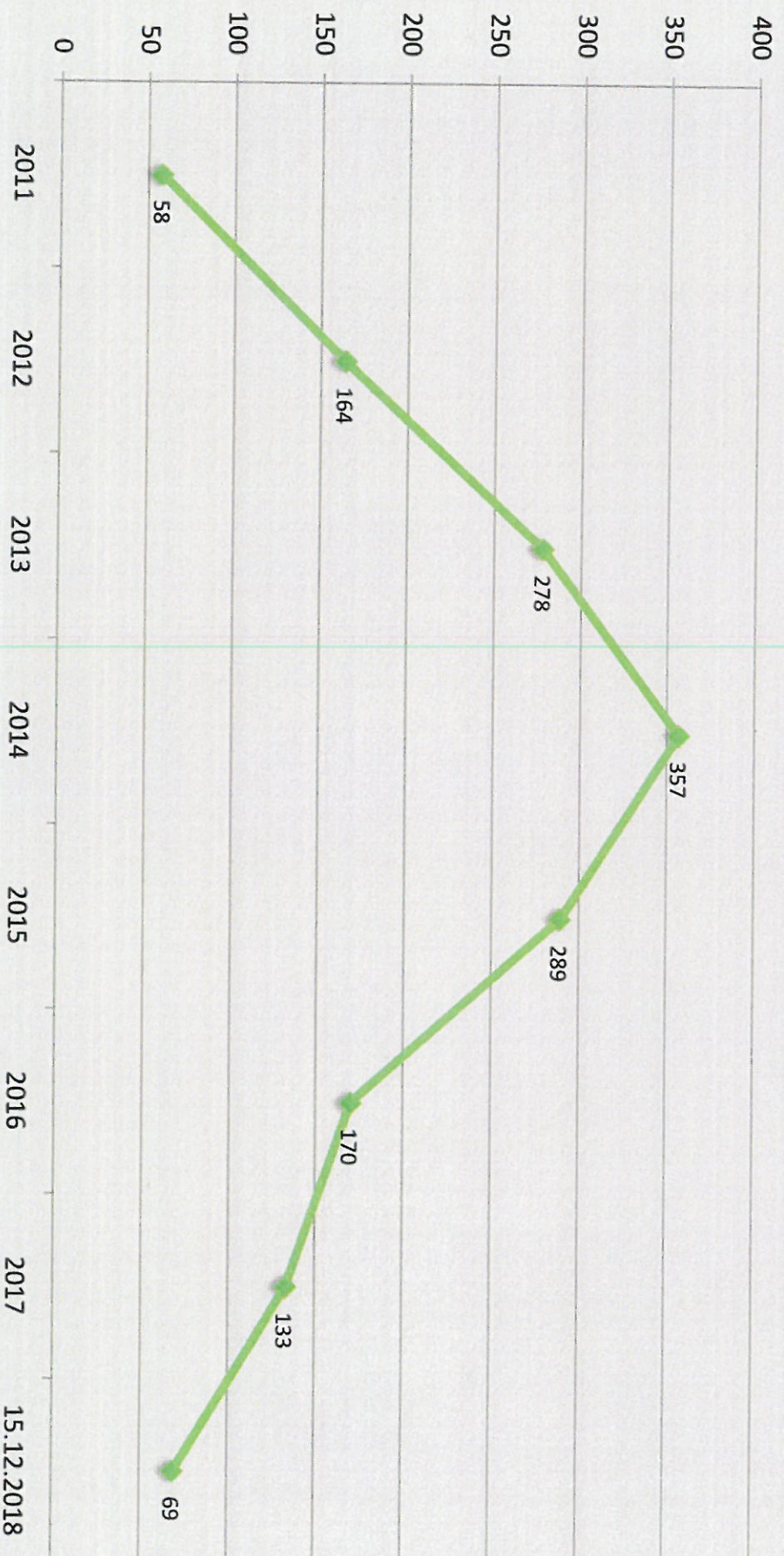
Dane statystyczne za 2018 rok*

POLOGiK

* Wszystkie dane wg stanu na 15 grudnia 2018 r.

liczba orzeczeń w sprawach polskich uznanych za wykonane przez Komitet Ministrów Rady Europy

Liczba spraw polskich w nadzorze Komitetu Ministrów RE na koniec roku

